

Звіт

про надання кваліфікованої психологічної допомоги дітям, які перебувають у складних життєвих обставинах, зокрема дітям, які постраждали внаслідок збройної агресії проти України та збройних конфліктів

Інформація про виконання пункту 65.9 Плану заходів на 2025-2026 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 березня 2025 року № 374-р, яка повинна бути розташована на платформі Project.

У закладах освіти Чернігівської області працює 400 практичних психологів, 185 соціальних педагогів, із них у закладах загальної середньої освіти – 254 практичні психологи та 177 соціальних педагогів.

Щорічно фахівцями Навчально-методичного центру психологічної служби у системі освіти Чернігівської області Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського (далі – Центр) формується банк даних практичних психологів та соціальних педагогів, досвід роботи яких менше 3-х років.

Новопризначені фахівці залучаються до навчально-методичних заходів, шкіл молодого спеціаліста, навчальних вебінарів з урахуванням специфіки закладу (дошкільної, загальної середньої, професійної освіти). Методичні, практичні, навчальні матеріали для організації та нормативного забезпечення роботи новопризначених спеціалістів психологічної служби системи освіти у період їх професійної адаптації розміщено та систематизовано у блозі Центру.

Фахівці психологічної служби закладів освіти надають кваліфіковану психологічну допомогу дітям, які перебувають у складних життєвих обставинах, зокрема дітям, які постраждали внаслідок збройної агресії проти України.

Відповідно до звернень учасників освітнього процесу проводиться діагностика психоемоційного стану здобувачів освіти, розробляються індивідуальні програми педагогічної та психологічної корекції девіантної поведінки, згідно з якими проводяться індивідуальні та групові корекційно-розвивальні заняття з розвитку позитивного самосприйняття, позитивного мислення, способів взаємодії між підлітками; надається допомога у подоланні психотравмуючих ситуацій, розробляються поведінкові стратегії щодо вирішення конфліктних ситуацій. За результатами роботи надаються

консультації педагогам, батькам, опікунам щодо врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти під час навчання та виховання.

Одним із важливих напрямів роботи закладів освіти є психологічна просвіта щодо шляхів збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу та профілактика спричинених війною емоційних порушень у дітей та дорослих.

Наразі потужним сучасним ресурсом для здійснення просвіти, навчання та профілактики психоемоційних порушень є Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?» (далі – Програма), яка на державному рівні підкреслює важливість збереження і формування культури піклування про ментальне здоров'я. У фокусі уваги Програми – практичні навички подолання травматичного стресу у часи війни та пошуку ресурсів для відновлення. Для організації профілактичних та інформаційних заходів щодо підтримки ментального здоров'я учасників освітнього процесу педагогічним працівникам рекомендовано використовувати у своїй діяльності матеріали Програми.

На базі Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського (далі – Інститут) для педагогічних працівників закладів освіти систематично проводиться навчання за Навчальною програмою курсу для педагогічних працівників з формування навичок надання першої психологічної допомоги учасникам освітнього процесу, затвердженого Вченою радою Інституту (протокол № 3 від 27 квітня 2023 року).

Мета курсу полягає в удосконаленні теоретичних знань та практичних навичок педагогів з питань надання першої психологічної допомоги усім учасникам освітнього процесу, самопомоги та формування життєстійкості в умовах війни. Висвітлюються такі теми як «Перша психологічна допомога: теоретичний та практичний аспект», «Протоколи надання першої психологічної допомоги під час переживання негативних психічних реакцій та станів», «Презентація програм надання першої психологічної допомоги», «Вікові особливості реакції здобувачів освіти на кризові ситуації: вправи та техніки стабілізації психоемоційного стану», «Перебіг емоційних станів здобувачів освіти в умовах війни», «Психологічне благополуччя особистості та його збереження». З початку 2025 року навчанням охоплено 187 осіб.

Від червня 2025 року громадською організацією «ЛАМПА» у співпраці з Благодійним Фондом «NEWWAY» за фінансуванням Гуманітарного фонду для України розпочато реалізацію програми «Дитинство під захистом: інтеграція та психосоціальна підтримка дітей Чернігівщини» у межах проєкту «Багатосекторальна гуманітарна допомога вразливим внутрішньо переміщеним особам, особам, які повернулися, та іншим постраждалим від конфлікту людям

в Україні, які проживають у прифронтових районах і районах, які постраждали від триваючих обстрілів».

Програма має на меті створення безпечних, комфортних та дружніх умови для навчання й розвитку дітей. У межах програми облаштовано на базі 5 закладів освіти сучасні навчальні кімнати, проведено серію тренінгів з арттерапії та соціально-емоційного навчання для практичних психологів, соціальних педагогів і педагогічних працівників, організовано творчі заходи та майстер-класи для здобувачів освіти.

Зокрема, протягом червня-липня 2025 року відбулися тренінги «Методи арттерапії у роботі зі стресом», під час яких практичні психологи, соціальні педагоги і педагогічні працівники закладів освіти навчилися застосовувати арттехніки, що допомагають дітям і дорослим прожити травму, відчуті себе почутими й відновити внутрішню опору.

Протягом серпня 2025 року відбулися тренінги «Інтеграція навчальних заходів з соціально-емоційного навчання (СЕН) в освітній процес», під час яких практичні психологи, соціальні педагоги і педагогічні працівники закладів освіти засвоїли методики допомоги дітям опановувати емоції, формувати навички взаємодії, стресостійкості та емпатії, вирішення конфліктів мирним шляхом, навички побудови конструктивних взаємин та відстоювання власних кордонів, формування відповідальної поведінки тощо.

На базі Центру функціонує консультаційний кабінет психологічної допомоги учасникам освітнього процесу. Протягом січня-жовтня 2025 року фахівцями проведено 167 консультацій.

10 жовтня 2025 року на базі Інституту проведено робочу зустріч за результатами комунікаційних активностей до Дня ментального здоров'я у закладах освіти області. Захід ініційовано радницею голови Чернігівської обласної державної адміністрації з питань ментального здоров'я, за участі представників Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації, Інституту, працівників психологічної служби закладів освіти, Центру соціальних служби та міжнародних партнерів, які співпрацюють у напрямі психосоціальної підтримки.

Основою щорічної концепції активностей до Дня ментального здоров'я обрано ідею «Дотиків підтримки» як можливої форми позитивної, надихаючої взаємодії один з одним у важкі часи. Загалом у закладах освіти Чернігівської області проведено понад 1000 заходів, охоплено близько 40 тисяч дітей, опубліковано понад 400 історій і фото дотиків підтримки. Здобувачі освіти та педагоги долучалися до онлайн-флешмобу, ділилися світлинами та історіями про засоби, які допомогли їм відновити свій емоційний стан або стали підтримкою для інших.

Учасники зустрічі долучилися до обговорення про тісну колегіальну взаємодію між соціальною службою та системою освіти; презентували надихаючі історії «Дотиків підтримки», якими поділилися родини ветеранів у межах акції до Дня ментального здоров'я. Також продемонстровано матеріали для Національної галереї сили теплих дій «Дотики підтримки» від талановитих фахівців психологічної служби закладів професійно-технічної освіти області та дошкілля. Також зроблено акценти про проведення уроку «Дотики підтримки» у закладах освіти області до Дня ментального здоров'я.

16 жовтня 2025 року фахівцями Центру організовано і проведено вебінар для практичних психологів закладів фахової передвищої і позашкільної освіти, практичних психологів і соціальних педагогів закладів професійно-технічної, загальної середньої та дошкільної освіти «Психосоціальна допомога родинам військовослужбовців: навички ефективної комунікації». Радниця голови Чернігівської обласної державної адміністрації з питань ментального здоров'я наголосила на важливості психосоціальної підтримки, толерантної комунікації з військовослужбовцями та їх родинами. Кризовий психолог БФ «Голоси дітей» поділилася досвідом роботи з родинами військовослужбовців, зокрема висвітлила тему емпатійної та безпечної комунікації та навела приклади токсичних наративів, яких варто уникати. Викладач кафедри психології Інституту висвітлила основи психологічної підтримки родин військових, що включає створення безпечного простору, надання емоційної підтримки, допомогу в подоланні стресу та адаптації до змін. Директор Центру зацентувала увагу учасників вебінару на тому, як діти різного віку реагують на втрату, зокрема розповіла про особливості роботи фахівців психологічної служби закладів освіти з учасниками освітнього процесу, поділилася інструментами та техніками для підтримки дітей. Участь у вебінарі взяло понад 230 фахівців психологічної служби області.

Від 27 до 29 жовтня 2025 року фахівцями Центру проведено навчання педагогічних працівників початкових класів за програмою курсу «Психічне здоров'я і добробут». У межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» у співпраці з Міністерством освіти і науки України реалізується пріоритетний проєкт «Психосоціальна підтримка та психологічна допомога на всіх рівнях освіти», що включає інтеграцію знань про ментальне здоров'я у зміст освіти. В основі курсу (українська адаптація «Уроки щастя») – американська програма соціально-емоційного навчання «Well-Being» компанії Studies Weekly, яка перекладена та адаптована українськими фахівцями в галузі психології та освіти. Уроки інтегруються в інші навчальні дисципліни, не передбачають оцінювання знань чи домашніх завдань. Натомість застосовуються рефлексивні практики, під час яких діти зможуть відстежувати

свій емоційний стан та розуміти зміни у своїх почуттях. Навчанням охоплено 18 осіб.

Від 06 до 10 жовтня 2025 року методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Чернігівській області доєдналася до тренінгу для фасилітаторів програми «Важливі навички в період стресу» у місті Києві. Навчання відбувалося в межах проєкту «Покращення доступу до життєво важливих послуг з охорони здоров'я та психосоціальної підтримки для вразливих верств населення та зміцнення життєстійкості громад, що постраждали від війни в Сумській та Чернігівській областях», який реалізується за фінансування Гуманітарного фонду для України (UHF). Тренерами були представники асоціації humedica e.V. в Україні, яка сприяє розвитку системи охорони здоров'я. «Важливі навички в період стресу» (Doing What Matters in Times of Stress) — це програма самопомоги, розроблена та затверджена Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ). Вона є частиною міжнародного підходу Scalable Psychological Interventions (SH+) та призначена для широкого використання у громадах за участі фасилітаторів без потреби в клінічній підготовці. Мета програми – навчити учасників простим і ефективним навичкам емоційної саморегуляції, покращення повсякденного функціонування та зниження рівня стресу. Вона адаптована для групового та індивідуального формату із використанням друкованого посібника та аудіосупроводу.

Від 06 до 10 жовтня 2025 року відбулось нагородження переможця і лауреатів обласного конкурсу відеоробіт учнівської молоді «Я ОК!». Конкурс проведено у закладах загальної середньої освіти відповідно до наказу Управління освіти і науки обласної державної адміністрації від 28 березня 2025 року № 68 «Про проведення обласного конкурсу відеоробіт учнівської молоді «Я ОК!» у межах реалізації у Чернігівській області Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» за ініціативи Чернігівської обласної державної адміністрації, Управління освіти і науки обласної державної адміністрації та Центру. Метою Конкурсу є підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу з питань підтримки дітей у часи війни; формування навичок стійкості до стресу серед здобувачів освіти. На Конкурс подавалися відеороботи, що містять поради, рекомендації, вправи, створені здобувачами освіти для своїх однолітків за принципом «рівний-рівному» із метою стабілізації психоемоційного стану, відновлення стресостійкості, формування навичок резильєнтності. Методистами Центру здійснено виїзди в Прилуцьку, Бахмацьку, Новобасанську територіальні громади з метою нагородження учасників Конкурсу; 10 жовтня 2025 року на базі Інституту привітали переможця Конкурсу – команду Чернігівської гімназії № 5 Чернігівської

міської ради. Участь у Конкурсі взяло понад 170 здобувачів освіти віком від 12 до 17 років із 33 закладів освіти Чернігівської області.